

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ХІМІЇ ШКОЛЯРІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Шиян Н. І., Стрижак С. В., Криворучко А. В.
(Полтава, Україна)

Важливим завданням модернізації системи освіти України є формування освітнього середовища, яке спрямоване на розвиток дослідницької компетентності суб'єктів освітнього процесу. Саме освітнє середовище, орієнтоване на дослідження є системою таких організаційно-педагогічних умов, які дозволяють максимально розкрити індивідуальні можливості кожної дитини, розвинути її природні задатки і нахили, формувати інтелектуальну особистість, розвинену, культурну, самодостатню, спроможну до генерування власних ідей, прийняття власних рішень, професійного самовизначення і самозростання.

Під впливом такого освітнього середовища у здобувачів освіти з'являється бажання займатись дослідницькою діяльністю, відбувається формування готовності до наукового пошуку.

Дослідницька діяльність – одна з ефективних форм вивчення природи рідного краю, екологічних проблем місцевості, розвитку самостійності учнів в процесі навчання. Вона дозволяє значно поглибити знання, що отримали учні під час теоретичного вивчення гуманітарних та природничих дисциплін, формувати дослідницьку компетентність.

Дослідницька компетентність учнів, на нашу думку є інтегративною характеристикою якостей особистості, що включає мотивацію до дослідницької діяльності, дослідницькі уміння (виділяти проблему, визначати мету дослідження, формулювати гіпотезу, предмет, об'єкт і завдання; складати план організації дослідницької діяльності; виконання хімічних експериментів, аналіз одержаних результатів та формулювання висновків; презентація результатів дослідницької діяльності), самостійність, творче мислення, рефлексійність.

Технологія організації й проведення навчального дослідження полягає в освоєнні учнями логіки наукового дослідження, у процесі якого здобуваються нові знання. Оволодіння методами наукового дослідження вирішує завдання самонавчання індивідуума протягом усього життя. Ця вимога обумовлена структуруванням суспільства, що виникає в результаті ускладнення й спеціалізації усіх сфер людської діяльності, а також зростанням ролі науки в результаті переходу суспільства до постіндустріального розвитку. При цьому виникає дидактична проблема співвідношення наукового пізнання й навчання. Головна відмінність між процесом навчання й процесом пізнання в

тому, що суб'єкт (учень) не здатний виділити предмет пізнання з об'єкта. Іншою важливою характеристикою навчально-дослідницької діяльності є внутрішня активність, самостійність суб'єкта цієї діяльності.

Дослідницький метод в навчанні – метод залучення учнів до самостійного та безпосереднього спостереження, на основі яких встановлюються зв'язки предметів та явищ дійсності, робляться висновки, пізнаються закономірності. Внесення елементів дослідження в навчання сприяє вихованню у школярів активності, ініціативності, допитливості та розвиває їх мислення, заохочує потребу дітей у самостійному пошуку та відкриттях.

Сучасні науковці вважають його одним з найефективніших засобів організації проблемного навчання. Дослідницький принцип навчання передбачає таку організацію навчального процесу, коли учні знайомляться з основними методами досліджень, які застосовуються у науках, що вивчаються, засвоюють доступні елементарні методики та набувають вмінь самостійно добувати нові знання шляхом дослідження процесів та явищ природи. Превага дослідницького принципу навчання полягає в тому, що вчитель може направляти навчання, вибираючи об'єкт, необхідний для формування в учнів дослідницьких навичок.

Значним ефектом володіє така організація наукової роботи учнів, коли школярі здобувають значну частину знань самостійно. Досвід учня є важливим джерелом навчального пізнання. Педагог виконує роль не “фільтра”, який пропускає через себе навчальну інформацію, а помічника у роботі учня. Ідеальною є ситуація, коли педагог є організатором самостійного навчального пізнання школярів, їх взаємодії з навчальним матеріалом, один з одним і з викладачем, будуються як навчально-пізнавальні, в якому викладач є одним із джерел інформації. Отже, дослідницька орієнтація навчання передбачає власний досвід школяра, який організував педагог. Мета навчання – розвивати в учнів можливість творчо засвоювати новий досвід. Основою такого засвоєння є цілеспрямоване формування творчого й критичного мислення, досвіду та інструментарію навчально-дослідної діяльності, рольового та імітаційного моделювання, пошуку й визначення особистих сенсів та ціннісного ставлення. Хід і результати навчання набувають особистісного характеру.

Вихідним моментом навчання й, відповідно, розвитку особистості в навчальному процесі є конкретний досвід школяра. Він є основою для спостережень і рефлексії, які складають другу фазу навчання. Спостереження становлять основу для формування абстрактних уявлень і понять (третя фаза активного експериментування), які є гіпотезами й підлягають перевірці у

найрізноманітніших ситуаціях, включаючи реальні (четверта фаза). Кожна фаза циклу навчання вимагає певних якостей, здібностей та умінь учня. Перша фаза конкретного досвіду вимагає здатності до сприйняття нового досвіду; друга фаза рефлексивного спостереження – здатності до рефлексії над досвідом, його інтерпретації з різних точок зору; третя фаза абстрактної концептуалізації – здатності до цілісного розуміння понять та уявлень, що складають спостереження у послідовну, логічну теорію; четверта фаза активного експериментування – здатності використовувати свої теоретичні уявлення для прийняття рішень, вирішення проблем, що, у свою чергу, веде до надбання нового досвіду.

Таким чином, даний підхід до побудови навчання, може бути використаний у організації дослідницької діяльності учнів старшої профільної школи з хімії.

ЩОДО ПАРАДИГМИ ЕКОНОМІКИ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Школяр С. П., Бабенко І. В.
(Полтава, Україна)

Вдосконалення процесу підготовки майбутніх менеджерів в умовах конкуренції, мобільного процесу збору, обробки та аналізу великого потоку інформації повинне враховувати принципи, тенденції, концепції та парадигми (теоретико-методологічні моделі) сучасної економіки задля прийняття правильних управлінських рішень діючими та потенційними учасниками ринку [1, 2].

Безперечно, що аналіз сутності визначення парадигми «економіка знань» потребує її його розгляду у взаємозв'язку із сучасними економічними концепціями, які здійснили свій внесок у формування нової теорії економіки, заснованої на знаннях, і розкривають її різні аспекти. При цьому в межах трактування змісту поняття «економіка знань» можна виділити найбільш вагомі характеристики, які в сукупності дають уявлення про економіку знань:

- виробництво послуг, інформації, культури відіграють головну роль;
- провідна роль галузей, що не спираються на фізичну інфраструктуру;
- накладання елементів нової інфраструктури на старі життєздатні інфраструктури та поступове витіснення останніх;
- постійне зростання частки науково-дослідних робіт у сукупних витратах держави та приватних фірм;
- стабільне зростання капіталізації високонаукових фірм;